

АНАЛІТИЧНИЙ
ОГЛЯД

ADASTRA



ЗИМОВА СЕСІЯ ПАРЄ:
З ЧИМ У СТРАСБУРГ
ІДЕ УКРАЇНСЬКА
ДЕЛЕГАЦІЯ?



20
22

ЗИМОВА СЕСІЯ ПАРЕ: З ЧИМ У СТРАСБУРГ ЇДЕ УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ?

Автори:

Веселовський Богдан, Проданюк Тарас

Редактор:

Супрун Ярослав

© ADASTRA, 2022



ЗИМОВА СЕСІЯ ПАРЄ: З ЧИМ У СТРАСБУРГ ЇДЕ УКРАЇНЬСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ?

24 січня в Страсбурзі відкриється чергова сесія Парламентської асамблеї Ради Європи, де, окрім звичних питань інституційного (вибори нового керівництва) та процедурного характеру, на порядку денному з'явиться й низка профільних дискусій. Нас же найбільше цікавлять, теми, які стосуватимуться України, про що, власне, й говоритимемо в матеріалі.

Сумнозвісне повернення Російської Федерації до складу ПАРЄ влітку 2019 року болюче сприйнялось українським суспільством як вияв слабкості організації – і тому очікувано головним завданням вітчизняної делегації є ослаблення позицій держави-агресора та формування груп підтримки для актуалізації обговорень всередині Асамблеї питань українського порядку денного.

Переглядаючи порядок денний сесії, одразу виділяємо для себе дві «незручні» доповіді для Російської Федерації: отруєння Олексія Навального та насильницькі зникнення на території Європи. Перша з них є більш очевидною для всіх: Кремль несе одноосібну відповідальність за отруєння російського опозиціонера. Низка факторів, у числі яких і введення Москвою санкцій проти Жака Мера, доповідача з цього питання, якому заборонили відвідати Росію з метою обміну думками з відповідними державними органами РФ, буде ускладнювати апеляції росіян щодо цього питання.

Найбільш «слабким» моментом в позиції Асамблеї стосовно Російської Федерації у даному документі є формулювання, які застосовуються в проєкті резолюції: у ньому Асамблея шкодує за невиконання Росією своїх зобов'язань за тими чи іншими міжнародними договорами, які є обов'язковими для усіх держав-членів. Це надзвичайно показово, адже в інших проєктах резолюцій, наприклад, моніторинговому звіті ПАРЄ, який теж буде розглядатись в рамках зимової частини сесії, інші держави, менш потужні за своїм впливом, серед яких й Україна, на думку Асамблеї, «наполегливо закликаються» виконувати свої зобов'язання. Водночас у ситуації з Росією, перераховуючи цілу низку порушень, Асамблея лише висловлює жаль та глибоке занепокоєння.

Що тут такого в грі слів, – можна подумати? Однак для політичного впливу та дискурсу це важливо. Формулювання, які обираються, часто не є випадковим набором слів, а відіграють важливу роль у формуванні позиції з того чи іншого питання. Українська делегація повинна чітко розставити акценти під час виступів як у дебатах щодо Олексія Навального, так і під час розгляду моніторингового звіту.

Нагадаємо, що резолюції Асамблеї не мають зобов'язальної сили за своєю міжнародно-правовою природою, однак виступають засобом морально-

політичного примусу. Також показовим є той факт, що міжнародні судові установи, зокрема ЄСПЛ та МС ООН, часто посилаються на резолюції ПАРЕ в обґрунтуванні своїх позицій.

Друга ж доповідь, «Припинення насильницьких зникнень на території Ради Європи», прямо вказує на випадки насильницьких зникнень в окупованому Криму та на Донбасі. Доповідач чітко розставляє акценти ще з перших слів: «...Тисячі людей досі вважаються зниклими безвісти в Україні внаслідок збройних конфліктів на Донбасі та російської окупації Криму».

Показовою є навіть окрема думка членів російської делегації, яку вони сформулювали до цієї доповіді, а саме: «Проект резолюції та рекомендації, запропоновані до розгляду, мають на меті спонукати держави-члени Ради Європи приєднатися до Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень...державам-членам Ради Європи вказано на необхідність приєднання до Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) у формі ультиматуму: «підписати і ратифікувати»...очевидна політизація та антиросійська спрямованість МКС виключає намір РФ приєднатися до цієї організації».

Такі вислови з уст росіян не викликають подиву, адже, здійснюючи ефективний контроль над тимчасово окупованими територіями Криму та ОРДЛО, не лише РФ несе міжнародно-правову відповідальність за свої діяння як суб'єкт міжнародного права, а й окремі виконавці злочинних діянь. Звичайно ж, МКС при цьому буде завжди в їхніх наративах заполітизований – кому ж хочеться опинитися на лаві підсудних у Гаазі. Міжнародне кримінальне право не знає термінів давності щодо злочинів проти міжнародного права – пам'ятаємо про це.

Які у Вас очікування від Першої частини сесії ПАРЕ 2022?

Марія
Мезенцева
(Слуга Народу)



Головним питанням цієї сесії, звісно, стане оскарження повноважень нової делегації Російської Федерації. І це не самоціль української делегації і наших друзів – це насамперед інструмент підтримки позиції, що Росія грубо та цинічно продовжує порушувати фундаментальні цінності Ради Європи. Також важливими будуть питання насильницьких зникнень в Європі, у межах якого ми будемо порушувати кримський кейс: останні зникнення кримських татар, у тому числі пана Нарімана Джелялова

Олександр
Мережко
(Слуга Народу)



Особливих очікувань у мене немає. Сподіваюся, що нам вдасться успішно оскаржити повноваження російської делегації та що хтось із наших колег обійме посаду голови комітету ПАРЄ. Маю також надію, що на майданчику ПАРЄ вдасться щось зробити проти ескалації агресії Росії, яку спостерігаємо зараз.

Олексій
Гончаренко
(Європейська
Солідарність)



Очевидно, що головними питаннями стануть події в Казахстані та загальна безпекова ситуація в Європі та сусідніх регіонах. Зі свого боку ми продовжимо робити наголос на порушеннях, здійснених РФ в усіх цих випадках, а також на тимчасово окупованих територіях України. Звісно, ми надалі працюватимемо з нашими союзниками і в питаннях Криму, і в широкому колі проблем нашої спільної зацікавленості.

Приємним моментом є те, що на цій частині сесії одним із доповідачів буде представник української делегації Олексій Гончаренко, на якого в 2021 році наклали санкції в ПАРЄ у вигляді позбавлення права виступати протягом однієї її частини за демонстрування українського прапора та нібито неповагу до Асамблеї.

Однак усе-таки найбільш комплексними та необхідними для України питаннями, які заслуговують на нашу увагу, є оскарження повноважень делегації Федеральних Зборів РФ та вибори керівництва ПАРЄ.

Російське яблуко розбрату

Ще з 2014 року ПАРЄ не має спокою через «російську проблему», яка полягає в тому, що, з одного боку вона очевидно порушує засадничі принципи Ради Європи, а з іншого, є одним із найбільших платників внеску як до її бюджету так і, відповідно, самої Асамблеї. І якщо до 2014 року ПАРЄ була певною мірою таким собі спокійним форумом для дебатів, 8 років тому все кардинально змінилось.

До 2019 року Росія була обмежена у своїх правах в Асамблеї, зокрема через позбавлення її повноважень як національної делегації, що несло за собою призупинення права голосувати й виступати та інші інституційні обмеження. Після зміни Регламенту Асамблеї, РФ змогла повернутися до її засідань, але «беззуба» процедура оскарження повноважень усе ж залишилась.

Для чого ж вона потрібна, якщо більше не позбавляє національні делегації основних їхніх прав? Справа в тому, що сама процедура оскарження повноважень національних делегацій залишилась незмінною, зазнали змін лише тимчасові заходи та наслідки її застосування. Якщо заяву про початок процедури оскарження повноважень будь-якої національної делегації

підтримує визначена кількість делегатів, відповідно до правил процедури Асамблеї, Моніторинговому та Регламентному Комітетам ПАРЕ надається доручення за 48 годин підготувати доповідь щодо усіх висловлених у заяві підстав для такого оскарження та сформулювати свій висновок, який пропонується Асамблеї.

Як у 2020, так і в 2021 році, проти повноважень російської делегації були розпочаті процедури оскарження, але на етапі голосування спроби виявилися невдалими. Така позиція Асамблеї породила в наших медіа твердження про «зраду», адже з 2019 року Росія не була позбавлена повноважень жодного разу.

Аналізуючи питання «зради», можемо виокремити цікавий факт: Асамблея ухвалила абсолютною більшістю поправку, внесену Регламентним комітетом за ініціативою члена української делегації Сергія Власенка, про те, що в разі підтвердження повноважень делегації РФ, Асамблея постановляє, що це не є визнанням права на окупацію території та не визнає анексію Криму Російською Федерацією.

Беззаперечна «перемога» зберігається в тому, що, незважаючи на провал рішення про призупинення повноважень національної делегації, Асамблея все ж ухвалює резолюцію за підсумками цих дебатів, яка констатує усі порушення, на основі яких і розпочиналась така процедура.

Наприклад, у резолюції за результатами оскарження повноважень російської делегації в 2021 році, Асамблея закликає Російську Федерацію:

- 1) виконати всі рекомендації, викладені в Резолюції 1990 (2014), Резолюції 2034 (2015), Резолюції 2063 (2015), Резолюції 2292 (2019) та Резолюції 2320 (2020). Це всі резолюції, ухвалені з 2014 року на підтримку територіальної цілісності України та звільнення території Криму й ОРДЛО;
- 2) виконати рекомендації, сформульовані Європейською комісією за демократію через закон (Венеційська комісія) у своєму висновку № 981 (2020) щодо проєкту поправок до Конституції, що стосуються виконання в Російській Федерації рішень Європейського суду з прав людини;
- 3) утримуватися від порушення основних свобод та прав людини, зокрема свободи вираження поглядів, зібрань та об'єднань, та звільнити пана Навального, а також мирних демонстрантів та його прихильників, незаконно затриманих не лише в день його прибуття, але й під час підготовки до запланованих демонстрацій 23 січня 2021 року та протягом безпосередньо демонстрацій;

- 4) утриматися від прийняття нових законів, які вводять додаткові обмеження щодо діяльності громадянського суспільства, журналістів та опозиційних політиків;
- 5) переглянути закони, що вже діють, зокрема пакет законів, прийнятий 25 грудня 2020 року, а також закон про іноземних агентів та небажані організації з метою приведення їх у відповідність зі стандартами Ради Європи, виключити зі списку небажаних організацій Школу політичних досліджень Ради Європи.

Можна сказати про те, що Росії щоразу знову надають шанс для діалогу, але такі резолюції поповнюють доказову базу порушень засадничих принципів Ради Європи та чітко вказують на порушення РФ свої статутних зобов'язань.

Чого очікувати нам у 2022 році? Очевидно, що українській делегації потрібно й надалі поповнювати цю доказову базу та розпочинати разом із нашими друзями з національних делегацій, які входять до неформальної групи «Балтік+», процедуру оскарження повноважень російської делегації.

Особливо важливим є не так кількість голосів за підсумкову резолюцію, якщо такі дебати відбудуться, а подолання мінімального порогу в 30 голосів для початку даної процедури. Тоді ми можемо розраховувати на нову підсумкову Резолюцію, яка повинна поповнитися визнанням наступних нових порушень статутних цінностей Ради Європи з боку РФ:

- утиски прав кримських татар в окупованому Криму;
- ліквідація Верховним Судом РФ міжнародного правозахисного центру «Меморіал»;
- примусова паспортизація й організація виїзних голосувань жителів ОРДЛО на минулих виборах до російського парламенту.

У цілому, оскарження повноважень російської делегації в умовах політики «миру та діалогу» в ПАРЕ виглядає цілком легітимною стратегією, яка має чітку юридичну основу в регламенті Асамблеї. Цей інструмент, позбавлений чітких юридичних наслідків впливу на російську делегацію, усе ж допомагає нашим представникам чітко заявляти на такому поважному міжпарламентському форумі про порушення, які вчиняє Російська Федерація в Криму та ОРДЛО та задокументувати їх в офіційному акті Асамблеї.

**Яка Ваша позиція щодо оскарження повноважень російської делегації?
Це винятково український інструмент політико-юридичної війни з РФ чи єдиний засіб захисту фундаментальних цінностей Ради Європи?**

Марія Мезенцева
(Слуга Народу)



Оскарження повноважень національних делегацій, попри свою разючу зміну в 2019 році, залишається важливим інструментом боротьби проти порушенням будь-якою державою-членом Ради Європи її статутних і засадничих принципів та цінностей. Оскаржуючи повноваження, зокрема, російської делегації, інші національні делегації показують свою політичну позицію – «червону картку» порушникові та незгоду із ситуацією, яка складається внаслідок таких дій цієї держави, а підсумковий документ, який ухвалюється від імені всієї Асамблеї лише підтверджує таку позицію.

Олександр
Мережко
(Слуга Народу)



Оскарження повноважень російської делегації – це одночасно боротьба й за цінності Ради Європи, і проти російської агресії. Це взаємопов'язані речі. Росії не місце в Раді Європі.

Олексій
Гончаренко
(Європейська
Солідарність)



Росія систематично порушує не лише засадничі правила та звичаї Парламентської асамблеї. Якщо послухати заяви російських депутатів, стає зрозумілим, що вони й самі не розуміють власної ролі в ПАРЕ. Тож це дійсно не просто питання інтересів чи бажань України – це питання статусу й поваги до ПАРЕ як інституції, до її основних повноважень та обов'язків. Саме тому ця проблема буде порушуватися, ми маємо її обговорювати та просувати її вирішення

Нове керівництво ПАРЄ – зрада чи новий шанс для України?

На зимовій частині сесії ПАРЄ 2022 року після дворічного головування складе свої повноваження чинний президент Асамблеї, бельгійський сенатор Рік Дамс. На його зміну готують нідерландського політика, голову. Однак майже всіх попередніх президентів ПАРЄ після 2014 року називали «проросійськими», найбільш очевидним з яких став Педро Аграмунт, який у червні 2017 року приєднався до депутатів президента ПАРЄ та що спочатку він поїхав до Москви, а потім сів на російський літак до Дамаска. Усе це не переконало Бюро ПАРЄ, та вони позбавили його повноважень, що згодом призвело до його добровільної заяви про відставку. Усі інші наступники Аграмунта відзначалися такою собі «повзучою» риторикою «миру та діалогу в Європі», не виказуючи вже такої прихильності до повернення Росії в ПАРЄ, яка була відсутня там із 2015 року через агресію проти України та фундаментальні порушення прав людини.

Російський вплив та гроші, а саме одна з найбільших часток у загальний бюджет ПАРЄ, за рахунок якого функціонує власне Асамблея, стали тим самим біблейським «яблуком розбрату» в руках змія-спокусника.

Жоден поважний член Асамблеї ніколи прямо не агітував за

політичної групи об'єднаних лівих в Європі Тіні Кокса, якого більшість називає «провідником російських інтересів в ПАРЄ» та головним «лобістом РФ».

Держдуми Росії під час поїздки до Сирії для зустрічі з президентом Башаром Асадом. Згодом Аграмунт пояснив, що подорожував до Сирії в якості іспанського сенатора, а не повернення Росії до ПАРЄ та зняття з неї санкції, натомість план втілювався тихо та під маскою забезпечення інтересів і представництва всіх держав-членів Ради Європи в Асамблеї.

Після чергового підтвердження повноважень російської делегації в 2021 році міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба у своєму Twitter прокоментував таке рішення Асамблеї дуже коротко: «Ця ПАРЄ давно зламалася. Нову так і не принесли». Багато хто з експертів тоді відгукнувся на такий випад негативно, відзначивши, що в Асамблеї це сприймуть точно не на нашу користь. Однак ми маємо власні стратегічні й національні інтереси, які наші міжпарламентські делегації повинні захищати всіма можливими та законними способами навіть в умовах політики «миру та діалогу».

Саме тому не дивно, що Тіні Кокс відзначався загалом заявами не про повернення Росії до ПАРЕ чи «прилюдної любові» до цієї держави, а захистом «стратегічних інтересів і пріоритетів Парламентської асамблеї Ради Європи». Політик із 2003 року є членом Парламентської асамблеї Ради Європи, а це, між іншим, уже 19 років – поважний термін, щоб дійсно називатись одним із старійшин Асамблеї. ПАРЕ неодноразово доручала йому готувати найважливіші доповіді. У 2021 році він став основним доповідачем та керівником робочої групи щодо напрямку роботи Ради Європи, а його пропозиції щодо стратегічних пріоритетів організації були схвалені Асамблеєю та представлені Комітету міністрів Ради Європи.

У вересні 2021 року Кокс був номінований групою «Об'єднані ліві» на посаду президента Асамблеї на 2022-2023 роки на основі угоди про ротацію 2008 року між п'ятьма політичними групами в ПАРЕ. Така номінація була очікувана й у кулуарах: про неї було добре відомо, та навіть точилися різні приховані обговорення, як не допустити цього через різні механізми. Однак порушувати найсвятіше, фундамент функціонування Асамблеї, яким на думку окремих

її членів, є правила процедури та принцип політичної згоди, було поганою ідеєю.

Ще одна цікава особливість цих правил полягає в тому, що, якщо висувається одна кандидатура на пост президента ПАРЕ, він затверджується без будь-якого голосування! Про його обрання просто повідомляється, натомість якщо є дві кандидатури чи більше, Асамблея обирає свого президента таємним голосуванням.

У такому випадку потрібно тверезо оцінювати результат і розуміти, що обрання узгодженої кандидатури навіть таємним голосуванням – це вирішене питання, але погодимось з тим, що в такий спосіб обрання набуває певної легітимності в очах усіх національних делегацій, навіть якщо вони не згодні з рішенням. Але маємо що маємо: правила Асамблеї саме такі та, скоріше за все, про обрання Тіні Кокса буде просто проголошено.

Саме тому окремі члени української делегації виступають за висунення іншої кандидатури. Це міг би бути, наприклад, кандидат від усієї неформальної групи «Балтік+» або від якоїсь делегації, не виключаємо, що й від української.

Що Ви думаєте щодо нового керівництва ПАРЕ, яке буде обрано під час зимової сесії? На що Україна може розраховувати в таких умовах?

Марія Мезенцева
(Слуга Народу)



Українська делегація завжди виступала й виступає за конструктив у відносинах із ПАРЕ та Радою Європи загалом, свідченням чого є два візити генерального секретаря пані Буріч у 2021 році до України. Можна сказати, що розпочалась епоха певної «перебудови» наших відносин, і навіть за президентства лівих в ПАРЕ ми повині зберегти такий налагоджений діалог, не забуваючи при цьому про захист наших національних інтересів

Олександр Мережко
(Слуга Народу)



Я вважаю, що нам треба висувати свою кандидатуру на посаду президента ПАРЕ. Кандидатура Тіні Кокса є для України й усіх, хто обстоює європейські цінності, абсолютно неприйнятною! Проти цього претендента ми маємо активно боротися. Тіні Кокс, якщо стане президентом, буде, відкрито чи ні, проводити проросійський курс. Працювати в умовах його президентства буде надзвичайно складно.

Олексій Гончаренко
(Європейська
Солідарність)



Якщо президентом стане Тіні Кокс, це буде продовженням шляху посилення Росії в організації. На жаль, це означатиме здачу всіх цінностей ПАРЕ та її фактичну делегітимізацію. Тому для Асамблеї пережити це нове керівництво – справжній виклик.

Загалом, ми не очікуємо радикальних змін у позиції ПАРЕ, хоча цей рік цілком може видатися менш політично продуктивним, оскільки блокувати небажані ініціативи опонентів усім сторонам буде легше, ніж просувати свої. Очевидно, буде помилковою стратегія конфронтації з «лівим» керівництвом Асамблеї – діалог треба мати з усіма, з ким можливо, адже можна й навіть необхідно шукати способи взаємодії і з таким президентом як Кокс.

Ба більше, українській делегації ми можемо поради зіграти на випередження та зустрітися з Тіні Коксом як під час пленарної сесії

Асамблеї в Страсбурзі, коли відповідні обмеження будуть зняті, так і запросити його з візитом до України, що, на жаль не вдалося з нинішнім президентом ПАРЕ Р. Дамсом. Це продемонструє чітку перемогу України на їхньому улюбленому полі «мир та діалог», а також зможе дати відповіді на всі проблемні питання й дати зрозуміти, чи має українська боротьба в ПАРЕ майбутнє.

Ще однією проблемою на 2022 рік для української делегації є те, що Україна, відповідно до правил ротації в ПАРЕ, не буде мати «свого» віцепрезидента Асамблеї. Два роки підряд від нашої держави віцепрезидентом був представник політичної сили Слуга Народу, чинний голова Комітету ВРУ з питань зовнішньої політики, Олександр Мережко. З юридичного погляду цей фактор не несе кардинальних змін, а з практичної означає менше контактів з керівництвом Асамблеї. Відсутність нашого представника в Бюро, колегіальному керівному органі ПАРЕ, куди входять усі віцепрезиденти ПАРЕ, теж буде впливати на нашу здатність доносити свій порядок денний.

З іншого ж боку, ніщо не заважає більш глибоко й посилено працювати з дружніми для нас делегаціями, які зможуть просувати в Бюро потрібні для нас питання. Ще одним способом інвазії в Бюро є обрання члена української делегації головою одного з Комітетів ПАРЕ. Теоретично це можливо, але практично залежить від самих членів української делегації та їхнього вміння лобювати себе на таку високу посаду, адже номінацію має зробити політична група, до складу якої вони входять.

Що в підсумку ми можемо очікувати від так званого «лівого» керівництва ПАРЕ? Успіхом буде ситуація, за якої Тіні Кокс обійме нейтральну позицію та дійсно займатиметься наступними проблемами Асамблеї: стратегічними пріоритетами, переглядом політики щодо багатьох питань, бюджетом. Нагадаємо, Росія досі не виплатила в повному обсязі суми, які вона заборгувала в період позбавлення її права голосу в ПАРЕ, а також накладення санкцій РФ проти членів ПАРЕ за їхні доповіді, що є неприпустимо згідно з Кодексом поведінки членів ПАРЕ.

І ми дійсно очікуємо, що так і буде, адже Тіні Кокс як делегат, і Тіні Кокс як президент ПАРЕ, який представлятиме відтепер усю Асамблею – це різні персонажі та різні ролі.

Що українська делегація має робити з огляду на всі виклики?

1. Українській делегації в ПАРЄ потрібна справжня проактивна політика для відстоювання національних інтересів.

Попри повернення Кремля до лав ПАРЄ чи контрверсійність поглядів Тіні Кокса, повністю списувати ПАРЄ з рахунків не варто. Попри недосконалість її механізмів, Асамблея досі залишається майданчиком для комунікації з депутатами 47 країн Європи. Проактивна політика, спрямована на поглиблену інституційну кооперацію з державами групи «Балтік+» та секторальну співпрацю з іншими державами дозволяє Києву привертати увагу до власних інтересів.

2. Найкращий час діяти – це зараз.

На фоні концентрації великої кількості російських військ на кордоні, саме українські члени делегації повинні закликати європейських політиків до більш рішучої політики щодо РФ. Для Києва – це можливість отримати більш солідну підтримку в національних парламентах, яку можна конвертувати якщо не у військову підтримку, як у випадку країн Балтії, то у більшу рішучість вводити санкції. Як продемонструвало невдале голосування у Сенаті США щодо введення санкцій проти «Північного потоку-2», парламентська дипломатія особливо важлива для України. Саме для цього варто використовувати всі інституційні майданчики ПАРЄ, у тому числі й Комітети.

3. Україна – вагомий гравець, який має одну з найбільших та впливових делегацій в Асамблеї: ми теж маємо свій порядок денний

Україна й надалі повинна бути активним суб'єктом в Асамблеї: брати участь в різних дебатах, співпрацювати з усіх питань загальноєвропейського порядку денного, водночас захищати власні стратегічні інтереси на цьому найбільш шанованому та ефективному міжпарламентському форумі з усіх наявних у світі. ПАРЄ не лише рекомендаційно чи консультативно сприяє роботі Ради Європи, а й вирішує важливі питання. Зокрема обрання суддів до ЄСПЛ, і Україна повинна завершити власну історію з переобранням судді.

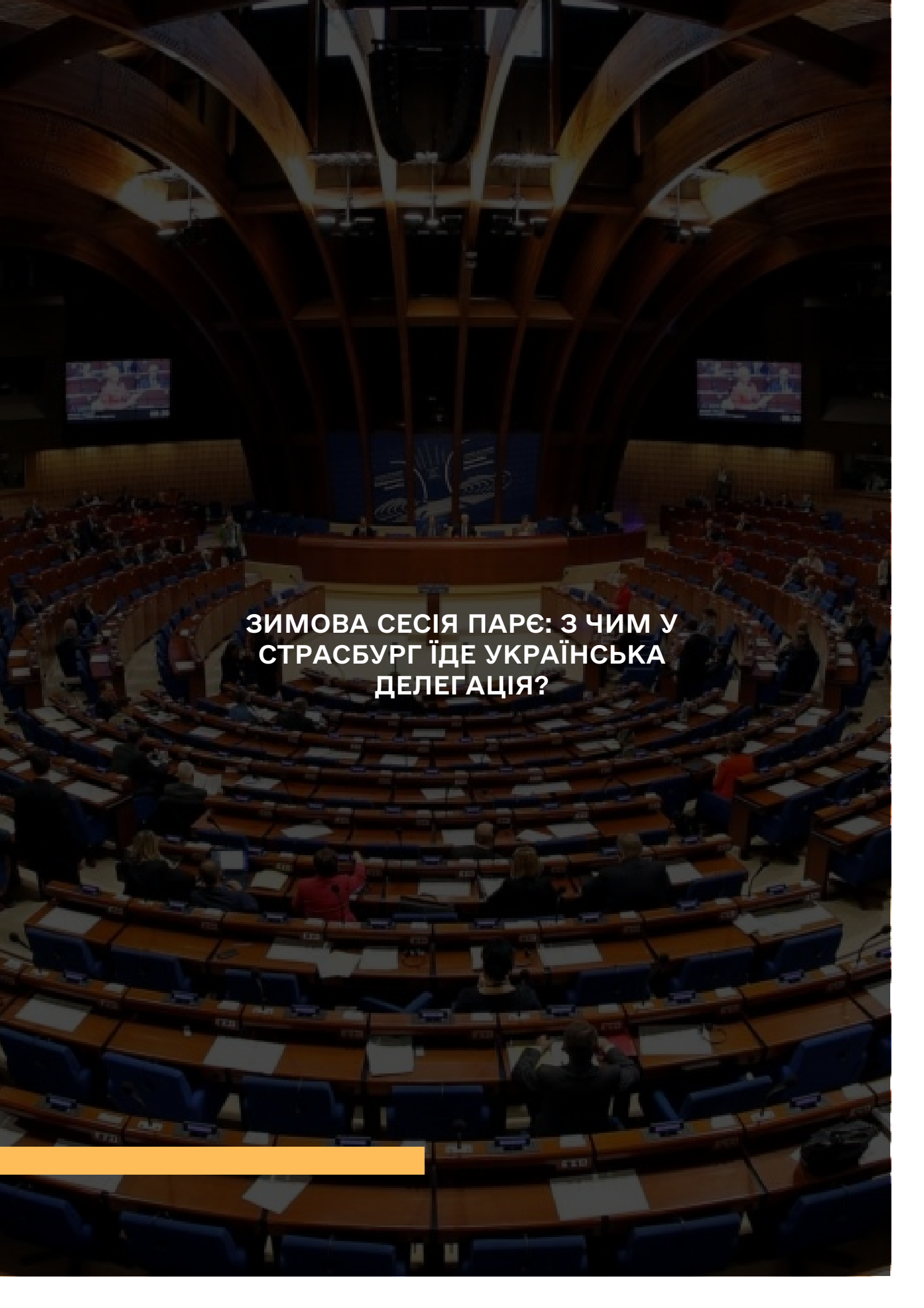
АВТОРИ



Веселовський Богдан, юрист-міжнародник, аспірант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, радник Керівниці Постійної делегації ВРУ у ПАРЕ.



Проданюк Тарас, виконавчий директор Аналітичного центру ADASTRA, дослідник канадського аналітичного центру Canadian Global Affairs Institute.



**ЗИМОВА СЕСІЯ ПАРЄ: З ЧИМ У
СТРАСБУРГ ІДЕ УКРАЇНСЬКА
ДЕЛЕГАЦІЯ?**